

Spolufinancováno
Evropskou unií

Podpora aktivního a odpovědného občanství ve školách

Příručka pro učitele

II. Aktivity do třídy

Aktivita 2 Aktéři – hodnoty, normy a předsudky

Porozumění různým aktérům a jejich stanoviskům

Část a) pro záležitosti, které nemůžeme přímo ovlivnit

GYMNÁZIUM
JOSEFA RESSELA

Sukromna základna
skola
Felix

www.ecece.org

Slovakia

odpo
vědná
společ
nost

WSB University

Podpora Evropské komise pro vydání této publikace nepředstavuje schválení jejího obsahu, který odráží pouze názory autorů, a Komise nenes odpovědnost za jakékoli použití informací v této publikaci obsažených.

Tato metodika byla vytvořena v rámci projektu ACTIVE financovaného z programu Erasmus+
Organizace odpovědná za zpracování materiálu: Odpovědná společnost, z.s.
Vytvořeno ve spolupráci s partnery projektu

Tato práce podléhá licenci [Creative Commons Attribution- ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) .

Přířazeno: Odpovědná společnost, z.s.

autoři: Mareš, Matěj a spol.

Přeloženo a editováno z anglického originálu

Verze 1.1

květen 2023

Obsah

Soubor nástrojů a aktivit pro učitele	3
Logika činností v Souboru nástrojů ACTIVE	3
AKTIVITA 2a: Pochopení různých aktérů a jejich stanovisek (hodnot, norem a předsudků)	4
Aktivita se skládá z následujících kroků:	4
Očekávané výstupy a výsledky činnosti	4
Hlavní zásady z Metodiky, které je třeba vzít v úvahu:	6
Čas potřebný pro danou aktivitu:	6
Než začnete	6
Materiály potřebné pro tuto aktivitu	7
PLÁN ČINNOSTI	8
Následující aktivity ve třídě, které je třeba zvážit/provést	13

Soubor nástrojů a aktivit pro učitele

Aktivita je součástí Souboru nástrojů, který se skládá z následujících tří hlavních částí:

- I. Metodika pro učitele
- II. Kniha aktivit pro učitele
- III. Pracovní materiály pro aktivity a žáky

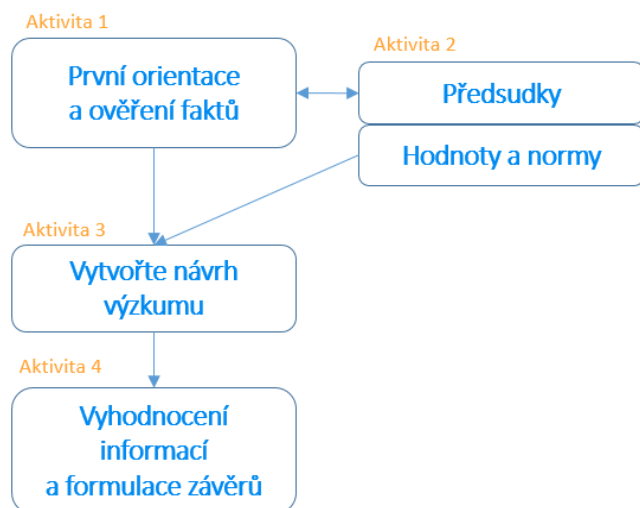
I. Metodika pro učitele (*tento dokument*) se skládá z vysvětlení zásad, pojmů a konceptů, které je třeba používat při zavádění Souboru nástrojů. Cílem Metodiky je poskytnout učitelům podklady a vytvořit společný základ a porozumění, aby byli připraveni převzít tento Soubor nástrojů do výuky.

II. Kniha aktivit pro učitele je souborem pracovních aktivit (scénářů krok za krokem), které učitelé mohou převzít do výuky ve třídě. Aktivity korespondují s tématy Metodiky, takže učitelé mohou snadno najít vhodnou aktivitu k tématu, který je v metodice obsažen. Pro každé téma zahrnuté v Metodice je k dispozici alespoň jedna aktivita.

III. Pracovní materiály pro aktivity a žáky poskytují materiály, které se používají se žáky během aktivit. Materiály se skládají především ze šablon, které může učitel předat žákům pro lepší strukturování aktivity.

Než začnete s aktivitou, [seznamte se s příslušnými částmi Metodiky](#) pro učitele a s celkovou skladbou a logikou aktivit uvedených v Kniha aktivit pro učitele.

Logika činností v Souboru nástrojů ACTIVE

AKTIVITA 2: Pochopení různých aktérů a jejich stanovisek (hodnot, norem a předsudků)

Tato aktivita má přímou vazbu na témata, která jsou obsažena v MODULU 2 Metodiky. Využity budou také znalosti na téma Jak přistupovat k informacím na internetu z Modulu 1.

V aktivitě 2a se žáci naučí chápat roli různých aktérů a jejich pohled na danou problematiku. V procesu **pochopení rolí a stanovisek různých aktérů** se žáci dozvědí také něco o sobě. Budou zkoumat své vlastní předpoklady, hodnoty a pohledy na svět a budou odhaleni jejich vlastní předsudky.

Aktivita 2a se bude dále zabývat problematikou započatou v aktivitě 1. Žáci si vyzkouší, jak dále **pracovat s informacemi**, a budou určovat příslušné aktéry, jejich role, odlišná stanoviska a základní faktory těchto stanovisek. Žáci budou také vedeni k tomu, aby také pochopili, jak vnímají danou problematiku a zúčastněné aktéry, a budou **konfrontováni se svými vlastními předsudky**.

Aktivita se skládá z následujících kroků:

- Krok 1: Téma – řešený problém (výběr tématu)
- Krok 2: *možnost První dojem z daného tématu (při zahájení aktivity 2a)*
- Krok 3: Aktéři, jejich role a vnímaná stanoviska – první dojem
- Krok 4: Různé role aktérů
- Krok 5: Různá stanoviska
- Krok 6: Předsudky

Očekávané výstupy a výsledky činnosti

POZNÁMKA:

- U aktivity 2 se předpokládá práce s tématem, kde žáci nejsou přímými účastníky problému a nemohou přímo komunikovat a „ovlivňovat“ zúčastněné aktéry. Pokud se téma týkalo nějaké místní nebo školní aktivity zahrnující přímou interakci s aktéry, postupujte podle aktivity 2b.
- Tuto aktivitu lze použít a provést se žáky za účelem **prozkoumání a prohloubení porozumění jakémukoli tématu**.
 - Může se jednat o libovolný společenský problém (kácení stromů v Amazonii, válka na Ukrajině atd.) nebo téma související s tématem, které je součástí běžné výuky (zeměpis, dějepis, biologie atd.).
 - Nebo lze aktivitu použít pro téma týkající se školy, města nebo třídy (např. hledání řešení pro témata týkající se protichůdných postojů).
- Doporučujeme **začít aktivitou 1**, ale je možné začít i Aktivitou 2:
 - Doporučujeme začít aktivitou 1, která se týká tématu, které je více založeno na informacích, kde byste se měli nejprve podívat na zdroj informací.
 - Znalosti z aktivity 1 o ověřování faktů budou využity a dále rozvíjeny v Aktivitě 2.
 - Případně začněte aktivitou 2 týkající se otázek, kde jsou primární role různých aktérů s odlišnými názory.
- Tuto aktivitu lze se žáky provést i **jako samostatnou aktivitu** pro libovolné téma, kde hrají důležitou roli různé názory/stanoviska.

- Jako učitel můžete tuto aktivitu použít i pro jedno „zajímavé/důležité/vlivné“ téma, které považujete za „zajímavé“ a které chcete se žáky prozkoumat.
- Aktivita 2 je úvodní aktivitou, to znamená, že na ni budou navazovat aktivity 3 a 4, kde bude problematika ještě více prozkoumána
 - Aktivita 2 připravuje půdu pro další výzkum (takže se nebojte, že po provedení této aktivity dojdete k definitivním závěrům)
 - Aktivita 2 by měla dobře posloužit jako základ pro definování dalšího výzkumu s cílem nalézt relevantní důkazy pro dotčená stanoviska a s ohledem na zúčastněné aktéry
 - Aktivita 3 by mohla být provedena před aktivitou 2a v odůvodněných případech, kdy je třeba předem shromáždit informace pomocí výzkumu (aktivita 3 by mohla být stanovena po definování aktérů a jejich rolí v kroku IV)

Hlavní cíl aktivity: Prozkoumat roli aktérů a různá stanoviska a úhly pohledu na danou problematiku a pochopit, jakou roli v našem vnímání hrají předsudky.

Problém: Lidé (žáci) se potýkají s obtížemi při snaze porozumět různým stanoviskům a názorům, než si udělají vlastní úsudek a vytvoří si vlastní názor. K odlišným stanoviskům často přistupujeme s již zaujatým postojem (confirmation bias), který dále zkresluje nebo jen potvrzuje to, čemu jsme na začátku „věřili“. Tento přístup se může vyřešit tak, že nám poskytne nerelevantní nebo nepřesné informace pro zodpovědné rozhodování. Za druhé, tímto způsobem je naše jednání založeno pouze na našem vlastním (a tedy neobjektivním) vnímání bez ohledu na stanoviska ostatních.

MOTTO: Nemusíme s někým souhlasit, ale při hledání řešení bychom měli nejprve porozumět druhým a sami sobě. V tomto smyslu aktivita zkoumá rozdílná stanoviska s důrazem na základní faktory a předsudky.

Přehled úkolů:

- Žák identifikují relevantní aktéry a jejich roli v dané problematice
- Žáci budou zkoumat různé pohledy na tuto problematiku
- Žáci prozkoumají základní motivace dotčených aktérů, aby lépe porozuměli jejich různým stanoviskům
- Žáci prozkoumají své vlastní předsudky

Očekávané výstupy aktivity:

- ❖ Identifikace relevantních aktérů a jejich pohledů na danou problematiku
- ❖ Jsou pochopeny podstatné faktory rozdílných stanovisek aktérů
- ❖ Jsou popsány předsudky aktérů a žáků

Očekávané výsledky:

- ✚ Žáci rozumí konceptu různých rolí zapojených aktérů
- ✚ Žáci chápou, jak jsou naše úsudky ovlivněny hodnotami, názory a normami
- ✚ Žáci chápou různá stanoviska aktérů
- ✚ Žáci chápou základní příčiny rozdílných pohledů na věc
- ✚ Žáci chápou význam spolehlivých informací
- ✚ Žáci dokáží rozpoznat své vlastní předsudky a předsudky ostatních

Hlavní zásady z Metodiky, které je třeba vzít v úvahu:

- Role aktérů (Modul 2, kapitola 1.9)
- Faktory ovlivňující naše vnímání (Modul 2, kapitola 1.1)
- Kognitivní předsudky (Modul 2, kapitola 1.3)
- Definice problému (Modul 0, kapitola 1.3)
- Jak přistupovat k informacím na internetu (Modul 1, kapitola 1.3)
 - Obecné pojmy týkající se faktů, údajů, informací a objektivitu (Modul 0)
 - Dezinformace, špatné informace a falešné zprávy (Modul 0)
 - Porozumět kritériím kvality dat a informací (Modul 1, kapitola 1.1)
- Formulování rámců (Modul 2, kapitola 1.6)
- Role sociálních médií při snaze porozumět druhým (Modul 2, kapitola 1.7)
- Předsudky (Modul 2, kapitola 1.3)
- *doporučeno* Empatická (nenásilná) komunikace (Modul 2, kapitola 1.4)
- *doporučeno* Logika, emoce a racionalizace (Modul 2, kapitola 1.5)

Čas potřebný pro danou aktivitu:

Záleží na rozsahu tématu a počtu žáků ve třídě a na tom, zda si žáci vyhledají informace během hodiny nebo před hodinou v rámci domácího úkolu. Obecně je však aktivita navržena tak, aby se dala provést během jedné vyučovací hodiny (45 min). U složitějších témat by měly být na aktivitu vyčleněny dvě vyučovací hodiny.

V případě malého počtu účastníků, nebo pokud se věnují pouze jednomu konkrétnímu a specifickému tématu a 1–2 aktérům, je možné to zvládnout za kratší dobu (20–30 min).

U složitějších témat, pokud chcete/potřebujete pokrýt celou aktivitu v jedné vyučovací hodině (45 min), doporučujeme zadat téma předem (kroky I až II) a nechat žáky posoudit roli aktérů a jejich stanoviska ve formě přípravy na hodinu (domácí úkol) (krok II a IV). V hodině pak budete o tématu diskutovat (krok V a dále).

Pokud to časové možnosti a rozsah tématu dovolí, můžete také spojit aktivitu 1 a/nebo aktivitu 3 do jedné lekce (tedy na aktivitu 1 navázat aktivitou 2 a/nebo 3 během jedné hodiny).

Než začnete

Než začnete, musíte si vybrat relevantní námět/téma/problém, kterému se budete věnovat. Nejlepší je pokračovat v tématu, které již bylo otevřeno v aktivitě 1.

Jinak. Jak vybrat téma (definice problému) a související předsudky:

- Dejte si pozor na to, aby definice problému neomezovala další bádání (zkoumání) žáků (viz Modul 0, kapitola 1.3).
- Buďte sebekritičtí a nedefinujte téma/problém pod vlivem vlastních předsudků.
- Buďte sebekritičtí a otevření různým názorům.
- Neobávejte se potenciálně kontroverzních témat, během této aktivity není třeba dospět k definitivním závěrům. „Kontroverzní téma“ podnítl zajímavou diskusi a následně navržení relevantního výzkumu pro aktivitu 3.
- Témata, která vyžadují další zkoumání údajů a informací, budou dále zkoumána během aktivity 3 Navržení vlastního výzkumu.

- Aktivita 2a by měla dobře posloužit jako základ pro definování relevantního výzkumu s cílem nalézt relevantní důkazy pro dotčená hlediska a s ohledem na zúčastněné aktéry.

Materiály potřebné pro tuto aktivitu

K úkolu můžete přistupovat dvěma způsoby (nebo je kombinovat):

- a) Nechte žáky, aby sami zkoumali a vyhledali si zdroje informací.
- b) Upozorněte žáky na vybrané zdroje informací o tématu. Žáci tedy začnou s těmito vybranými zdroji/aktéry.

Rozhodování o tom, jaký přístup zvolit, se může řídit těmito kritérii:

- i. Jestliže znáte téma a/nebo víte o „zajímavých“ zdrojích (jako příklady), které mohou demonstrovat různé pohledy na danou problematiku, můžete žákům zadat, aby se na tyto zdroje podívali.
- ii. V případě, že na tuto aktivitu není ve třídě dostatek času, bylo by za účelem ušetření času lepší nějaké zdroje žákům vybrat.
- iii. Když žákům zadáte aktivitu (identifikovat aktéry) před příslušnou hodinou jako domácí práci, můžete jim nechat prostor, aby si zdroje našli sami. Pak je můžete požádat, aby vám je předem poslali, abyste se s nimi mohli sami seznámit.

PLÁN ČINNOSTI

Motivujte žáky:

- Chtějí-li něčemu porozumět nebo někoho o něčem přesvědčit (argumentovat), měli by porozumět opačným stanoviskům, aby měli relevantní argumenty.
 - O tématu si budou hledat informace sami, místo abyste jim je poskytli z první ruky.
 - Tím, že jim vyberete nějaké skutečně relevantní téma, nebo je necháte vybrat si problém, na kterém chtějí pracovat.
- I. **Téma – dotčený problém (výběr tématu).** Postupujte podle tématu vybraného v aktivitě 1. Pokud začínáte aktivitou 2 (viz výše), vyberte téma (problém), které bude zkoumáno (podrobnosti viz Modul 0), sami nebo nechte žáky zvolit postup podobný tomu, který byl popsán v aktivitě 1.
- U aktivity 2 se předpokládá práce s tématem, kde žáci nejsou přímými účastníky problému a nemohou přímo komunikovat a „ovlivňovat“ zúčastněné aktéry:
- a. *(diskuse)* Nechte žáky rozhodnout o konkrétním tématu (tématech), které budou zpracovávat. Námět **tématu by měl být cílený**, doporučujeme zvolit nějaký aktuální naléhavý společenský problém, např. odlesňování amazonského pralesa, válku na Ukrajině, klimatické změny, nebo nějaké téma ze studijního plánu třídy, např. historickou událost z určitého období apod.
 - Nechte žáky vysvětlit, proč si vybrali právě toto téma (osobní zájem, aktuálnost apod. Nezacházejte do podrobností, viz krok II).
 - b. *(zadání)* NEBO si vyberete téma podle předmětu hodiny nebo nějaký konkrétní problém, na kterém chcete, aby žáci pracovali. (viz výše Než začnete)
 - i. Stručně vysvětlíte téma (nezabíhejte do podrobností o možných kontroverzích a různých názorech) a přejděte k dalšímu kroku.
- II. **První dojem. (krátká diskuse) Relevantní, pokud začínáte s aktivitou 2 před aktivitou 1.** První dojem o tématu lze od žáků získat v rámci krátké diskuse po zadání tématu.
- a. Zeptejte se žáků:
 - Ot. Co víte o problému XXX?*
 - Ot. Co si myslíte o problému XXX myslíte?*
 - i. Účelem je, aby učitelé získali obecnou představu o tom, jak žáci vnímají dané téma a co o něm vědí.
 - b. Pokud necháte žáky vybrat si vlastní téma, měli byste se na to zeptat při výběru tématu v kroku I.
 - c. Nezabíhejte do podrobností (nenechte žáka o problému polemizovat apod.).
 - i. Pokud se jedná o kontroverzní téma, řekněte žákům, že bude zajímavé toto téma dále zkoumat a diskutovat o něm.
 - d. Zapište si první dojem, který žáci formulovali, abyste si ho zapamatovali: použijte **šablonu pro učitele 2a-III První dojem**
 - e. Průběžně sledujte diskusi se studenty podle kroku III.
- III. **Aktéři, jejich role a vnímaná stanoviska – první dojem. (zadání/diskuze)** Nejprve identifikujte příslušné zúčastněné aktéry a jejich rozdílná stanoviska, která žáci vnímají (na základě prvních dojmů/názorů/informací, které žáci mají), a to prostřednictvím diskuse ve třídě po zadání tématu nebo po aktivitě 1:

- a. V závislosti na rozsahu a obeznámenosti s danou problematikou. Můžete začít *zadáním úkolu* žákům, aby si nejprve vyhledali informace o dané problematice a příslušných aktérech, NEBO pokud je téma známé, je možné ihned začít s *diskusí*:
- b. *Zadání úkolu*: dejte žákům čas v hodině nebo jako domácí úkol v rámci přípravy na hodinu, aby si vyhledali informace o dané problematice a identifikovali příslušné aktéry a jejich roli a pohled na danou problematiku. Zadání úkolu může zahrnovat kroky III a IV. Pro zadání nechte žáky použít šablony:
- A2-III Určete aktéry a jejich primární stanovisko k problému, které žáci vnímají (první dojem).
 - A2-IV Typ rolí a aktérů

- c. *Diskuse*: Diskutujte ve třídě o tom, kteří aktéři jsou zapojeni, jaká je jejich role a stanovisko:

Zeptejte se žáků:

Ot. Kteří aktéři jsou do problému zapojeni?

- Nechte žáky, aby sami určili aktéry, pokud někoho vynechají, nechte to v této fázi být a nepřipomínejte jim ho.

Ot. O jaký typ aktéra se jedná (vláda, nevládní organizace, expert, zpravodajská organizace, univerzita, ...)?

Ot. Proč je tento aktér důležitý? Jaká je jeho role v dané problematice?

- Nechte žáky, aby sami určili (typ) role.

Ot. Jaké je hlavní stanovisko jednotlivých aktérů k dané problematice?

- V této fázi by mělo být na základě prvních zjištění nebo dojmů žáků určeno stanovisko aktéra:
 - není třeba jít do hloubky a mít ho podložené důkazy (to přijde později),
 - v podstatě jde o *shromáždění prvních dojmů/náborů žáků, pokud jde o aktéry,*
 - pokud se žáci nemohou na stanovisku shodnout, nechte to být s poznámkou, že je zde neshoda, která bude prozkoumána později,
 - stanoviska aktérů mohou být žáky dokonce nesprávně identifikována jako jejich vlastní názor na aktéry.
- Použijte šablonu (pověřte někoho ze třídy, aby ji napsal, nebo ji napište sami, ale měla by být přístupná všem ve třídě): *A2-III Určete aktéry a jejich primární stanovisko k problému, které žáci vnímají (první dojem).*

IV. **Různé role aktérů.** (*diskuse*) Žáci prozkoumají do větší hloubky roli jednotlivých aktérů.

- a. (*diskuse*) Pokuste se se studenty prostřednictvím diskuse ve třídě zobecnit různé role, které by mohl zúčastněný aktér zastávat.

Ot. Jaké typy rolí aktéři mají? Jaké typy rolí existují?

- Nejprve nechte žáky, aby tyto role definovali, a poté jim pomozte uspořádat role do funkčních kategorií: *rozhodování, určování pravidel, jednání, expert/tvůrce názorů, ovlivňovaný kým, ovlivňování rozhodnutí...*

Ot. Jak vnímají roli aktéra ostatní aktéři?

- Nejprve nechte promluvit žáky a pak zasáhněte / pomozte jim:
 - aktéři: spolupracují / dohadují se – mají protichůdné názory či argumenty / různé protichůdné zájmy,

- různé role mohou také vést k odlišnému postavení aktéra vůči ostatním (jako například stanovení závazných pravidel v případě vládního orgánu apod.).

Ot. Nezapomněli jsme na nikoho, kdo má v dané věci vliv nebo je ovlivňován?

- iii. Nechte žáky nejprve určit, zda na někoho nezapomněli (může jít o cílovou skupinu bez vlivu apod.),

- diskutujte se žáky o tom, proč podle nich na tohoto aktéra před tím zapomněli.

- iv. Použijte šablonu: **A2a-IV Typ rolí a aktérů**

V. **Různá stanoviska a pohledy.** (*diskuse*) Žáci prozkoumají do větší hloubky stanoviska zapojených aktérů:

- i. Vysvětlete žákům, že budete hlouběji zkoumat stanoviska aktérů.

- a. (*diskuse*) Projděte jednotlivé aktéry identifikované v předchozích krocích a prozkoumejte, proč a na základě čeho žáci vyjádřili svůj názor na stanovisko daného aktéra (v závislosti na čase můžete vybrat pouze některé aktéry):

Zeptejte se žáků:

Ot. Nejprve se zeptejte/zkoumejte, zda se jedná o skutečný pohled na aktéra, nebo o názor/mínění žáků ohledně daného aktéra.

Ot. Na základě čeho jste si udělali tento názor ohledně aktérova stanoviska?

- ii. Důkaz nebo názor

- Nezapomeňte, že názor není špatný, pokud víme, že je to názor, a ne fakt.

- iii. Jsou příslušné informace poskytnuty samotným aktérem nebo z jiného zdroje?

- Důvěryhodnost zdroje (připomeňte žákům, co se naučili o ověřování faktů v aktivitě 1),
- rozlište možné proklamace o sobě a skutečné záměry a motivace,
- je třeba chápat, že i neobjektivní informace nebo dezinformace jsou cenným zdrojem informací při zkoumání různých stanovisek (samozřejmě pokud to vidíme a víme, jak jsou informace neobjektivní/dezinformační),
- pamatujte na laterální čtení.

Ot. Další zkoumání. Jaká je deklarované stanovisko/cíl/motivace aktéra a jaký je (potenciální/pravděpodobný/dokázaný) skutečný záměr aktéra?

Jak má být aktér vnímán? Jaké jsou jejich skutečné motivace?

- iv. Odhalení hlavních faktorů a prohloubení porozumění aktérům.

- Jak aktér **formuluje (prezentuje) rámec** problému?
- Jaký je **světový názor / úhel pohledu** aktéra na danou problematiku?
- Jaká je **motivace** aktéra?
 - Dávejte si pozor, abyste nezačali být „paranoidní“ a neviděli všude motivy k dosažení zisku jako „dělá to pro peníze...“ (mnoho lidí to dělá, protože tomu věří).
 - Je však samozřejmě důležité vidět střety zájmů
- Co má/nemá aktér rád – preferuje/nepreferuje (**postoj**)?

- Dokáže zkoumat **jednání a metody**, které aktéři používají k dosažení svého cíle.
 - Jaký soubor **norem a přesvědčení či zvyklostí** aktéři mají (na čem zakládají svoje stanovisko)?
 - v. Diskuse mezi studenty (deklarovaná versus skutečná)
 - Nechte studenty diskutovat o problému a ukázat jejich pohled na věc
 - Během diskuse vyhledejte možné předsudky studentů (využijete v dalším kroku)
 - Pozorně identifikujte i předsudky vůči názoru, který možná všichni sdílíme jako správný (pokud se snažíme potvrdit, že je to předsudek, i když můžeme mít „pravdu“)
 - vi. Diskuse na základě názorů žáků a důkazů, které předložili
 - Pokud důkazy chybí nebo by jejich zkoumání zabralo mnoho času, vysvětlete, že je třeba je v budoucnu více prozkoumat a nalézt příslušné důkazy (v aktivitě 4)
 - vii. Použijte šablonu: **A2-V Stanoviska aktérů**
 - b. (*diskuse*) Diskutujte a shrňte s žáky, jaké názory na stanoviska aktérů měli na začátku a co se změnilo nebo vyjasnilo (role aktérů, jejich deklarovaná a skutečně očekávaná stanoviska). Poukažte na to, jaké rozdílné názory se mezi žáky objevily a zůstaly (a že budou dále zkoumány). Případně poukažte, jak těžké je shodnout se na stanoviscích ostatních. Případně poukažte na to, že bylo stanovisko aktéra popsáno jako názor na aktéra.
 - viii. Pokud chcete vyjádřit svůj názor nebo vyřešit některé odlišné názory ve třídě, předložte důkazy.
 - Pokud důkazy chybí nebo by jejich zkoumání zabralo mnoho času, vysvětlete, že je třeba je v budoucnu více prozkoumat nalezením příslušných důkazů (v rámci aktivity 4).
- VI. Předsudky. (*diskuse*)** Identifikujte předsudky, které se skrývají za našim hodnocením (posuzováním) stanovisek dotčených aktérů. A identifikujte možné předsudky aktérů.
- i. Tento krok je vlastně spíše o **snaze pochopit, proč já (žák) vnímám aktéra tak, jak jsem ho vnímal.**
 - Na čem zakládám svůj názor/vnímání?
 - Zahrnuje to celý obraz?
 - Jde spíše o pochopení toho, jak věci vnímáme, než o získání podrobné analýzy o aktérech, protože to by mohlo vyžadovat další výzkum navržený a interpretovaný v aktivitě 3 a 4.
 - a. (*diskuse*) Diskutujte se žáky o předsudcích a vysvětlete jim jejich podstatu. Začněte tím, že se zeptáte, zda vědí, co jsou to předsudky. Zeptejte se jich, zda dokázali v předchozí diskusi identifikovat nějaké předpojaté názory spolužáků. Identifikujte předsudky aktérů.
A pak jim k tomu sami něco řekněte.
Ot. Víte, co je to předpojaté rozhodnutí? Znáte nějaké předsudky, můžete uvést příklady?
Předsudky žáků a předsudky zkoumaných aktérů:

Ot. Můžete poukázat na některé předpojaté argumenty/názory týkající se stanovisek aktérů v předchozí diskusi ve třídě (předsudky, které žák ve třídě vyslovil)?

Ot. Můžete poukázat na některé předpojaté názory aktérů na tuto problematiku?

- ii. Můžete začít posuzovat předsudky aktérů nebo předsudky, které projeví sami žáci (viz otázka výše). V závislosti na tématu – kde byly předsudky zřejmější (viz níže předsudky, o kterých je třeba hovořit).
- iii. Dbejte na to, abyste vytvořili otevřenou atmosféru, ve které jsou všichni přijímáni a nikdo si z nikoho nedělá legraci. Ukažte žákům, že všichni jsme náchylní k předsudkům a že jsme všichni ovlivněni svými zkušenostmi a prostředím. A že je vlastně docela těžké své předsudky vidět (slepá skvrna).
- iv. V závislosti na znalostech žáků o předsudcích doplňte nebo opravte informace o předsudcích a představte související předsudky.

Můžete postupně **probrat jednotlivé předsudky a diskutovat s žáky o tom**, zda a) měli sami předsudky v rámci předchozí diskuse, b) jaké (potenciální) předsudky budou mít aktéři v souvislosti s daným problémem:

Ot. Byly informace použité k vytvoření názoru na stanovisko ostatních aktérů spolehlivé a relevantní?

– **Zkreslení ukotvení**

- *Ot. Nehodnotili (neposuzovali) jsme stanoviska aktérů na základě toho, zda jsou ovlivněny již existujícími informacemi nebo první informací?*

– **Zkreslení dostupnosti**

- *Ot. Nebylo naše hodnocení aktérů založeno na informacích, které máme k dispozici?*
- *Ot. Byli jsme si vědomi, že máme omezené informace?*
- *Tato zaujatost může být velmi dobře spojena s fenoménem **sociální bubliny** a **informační mezery**, takže na to můžete žáky upozornit (viz kapitola 1.7 v Modulu 2).*

– **Zkreslení reprezentativnosti**

- *Ot. Nehodnotili jsme (neposuzovali) stanoviska aktérů spíše na základě množství informací než na základě kvality důkazů?*
- *...souvislost se zkreslením dostupnosti*

Ot. Jaký vliv měl náš vlastní postoj při posuzování stanovisek aktérů?

– **Konfirmační zkreslení**

- *Ot. Nehodnotili jsme (neposuzovali jsme) stanoviska aktérů pod vlivem našich vlastních názorů?*
- *Ot. Identifikovali jsme jasně stanoviska aktérů, nebo jsme spíše prezentovali náš názor na aktéry?*
- *Ot. Bylo by možné podle názoru formulovaného žáky (XXX) na aktéry identifikovat názor samotného žáka?*

– **Zkreslení projekce**

- *Ot. Nehodnotili jsme (neposuzovali jsme) stanoviska aktérů na základě naší vlastní projekce (na základě toho, jak vidíme svět v domnění, že všichni vidí věci stejně)?*

– Zásadní atributivní chyba

- *Ot.* Nepromítli jsme své postoje k dané osobě, abychom si vysvětlili její jednání/názor, místo abychom viděli celý kontext situace?
- *Ot.* Rozpoznali jsme, jak kontext ovlivňuje chování/názor ostatních? Zohlednili/roznali jsme situaci, ve které se aktér nachází?

Ot. Byli jsme schopni vidět i své vlastní předsudky, nebo jen předsudky ostatních?

– Slepá skvrna

- Rozpoznáváme předsudky u druhých, ale nevidíme je u sebe.

v. Použijte šablonu: **A2-VIIa Předsudky (aktéři)** a **A2b-VIIa Předsudky (ve třídě tvořené žáky)**.

Následující aktivity ve třídě, které je třeba zvážit/provést

Vzhledem k tomu, že se jedná o počáteční aktivitu, při níž téma ještě není zcela prozkoumáno, je v pořádku, že skončí s určitými neznámými. To je vlastně také velmi důležitý krok, jak se naučit říci:

„Já/my to (zatím) nevím/e“

„Všechny informace to naznačují, ale měli bychom to více prozkoumat“

V závislosti na zvoleném tématu a celkovém rozvrhu aktivit naplánovaných učitelem by **po aktivitě 2 měla následovat aktivita 3 Navržení vlastního výzkumu**. V rámci výzkumu budou zohledněna různá stanoviska a aktéři a budou hledány relevantní důkazy, které by je podpořily nebo vyvrátily.

Pokud ke shromáždění relevantních důkazů **NEPOTŘEBUJETE** další výzkum (máte k dispozici všechna potřebná data a informace), je také možné přejít přímo k aktivitě 4 a přeskočit fázi výzkumu v Aktivitě 3.

Aktivitu 2 můžete také spojit s Aktivitou 1 nebo 3 do jedné lekce (takže na Aktivitu 1 naváže Aktivita 2 a/nebo 3 během jedné hodiny).

Viz **logika aktivit, které** jsou součástí Souboru nástrojů pro aktivity na začátku dokumentu.